

**Komisija za hartije od vrijednosti
Republike Srpske
Banja Luka**

Vuka Karadžića 6
Tel. 218-356, 218-362; Faks: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

**Securities Commission
Republic of Srpska
Banja Luka**

Vuka Karadžića 6
Ph: +387 51 218 356, 218 362; F: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

Broj: 01-11-CCCXXVIII-538/19
Banja Luka, 03.10.2019. godine

Na osnovu člana 260. t. đ) i e) Zakona o tržištu hartija od vrijednosti (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 92/06, 34/09, 30/12, 59/13, 108/13 i 4/17) i člana 24. stav 5. Poslovnika o radu Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/07), u vezi s članom 224. stav 1. Zakona o investicionim fondovima (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 92/06 i 82/15) i članom 80. stav 1. tačka h) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (Službeni glasnik BiH, broj 47/14 i 46/16), a povodom određenih nedoumica u vezi s primjenom pojedinih odredbi Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti prilikom otkupa udjela otvorenog investicionog fonda, koje su se pojavile kod pojedinih investitora, berzanskih posrednika i društava za upravljanje investicionim fondovima, a u cilju zaštite interesa investitora, Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske je na sjednici održanoj dana 03.10.2019. godine zaključila da donese sljedeći

STAV

u vezi s primjenom mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti prilikom otkupa udjela otvorenog investicionog fonda nastalog obaveznim preoblikovanjem zatvorenog investicionog fonda u skladu sa članom 243d. Zakona o investicionim fondovima

Članom 260. tačka đ) Zakona o tržištu hartija od vrijednosti je propisano da Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske (u daljem tekstu: Komisija), kao stalno i nezavisno tijelo nadležno za uređivanje i kontrolu emitovanja i prometa hartija od vrijednosti, vrši nadzor i preduzima potrebne mjere u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti nad licima kojima daje dozvolu za obavljanje poslova, a tačkom e) istog člana da Komisija propisuje, organizuje, preduzima i nadgleda mjere kojima osigurava efikasno funkcionisanje tržišta hartija od vrijednosti i zaštitu interesa investitora. Članom 24. stav 5. Poslovnika o radu Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske je propisano da Komisija zaključkom, između ostalog, odlučuje o zauzimanju stavova prema određenim pitanjima.

Članom 224. stav 1. Zakona o investicionim fondovima je propisano da Komisija vrši nadzor nad poslovanjem društava za upravljanje i investicionih fondova.

Članom 80. stav 1. tačka h) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je propisano da Komisija vrši nadzor nad radom obveznika iz svoje nadležnosti (član 4. t. e) i h) tog zakona) u vezi s primjenom odredaba tog i drugih zakona kojima se propisuju obaveze provođenja mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Obveznici primjene mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti iz nadležnosti Komisije su lica kojima Komisija daje dozvolu za obavljanje poslova i čiji rad nadzire – berzanski posrednici, kastodi banke i investicioni fondovi, odnosno društva za upravljanje investicionim fondovima.

Kada je riječ o primjeni Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti prilikom otkupa udjela otvorenog investicionog fonda, mora se imati u vidu da su postojeći otvoreni investicioni fondovi u Republici Srpskoj nastali obaveznim preoblikovanjem zatvorenih investicionih fondova koji su osnovani u skladu sa Zakonom o privatizacionim investicionim fondovima i društvima za upravljanje privatizacionim fondovima (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 24/98, 63/02 i 67/05) i organizovani u zatvorene investicione fondove u skladu sa Zakonom o investicionim fondovima (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 92/06). U ovom postupku, akcionari zatvorenih investicionih fondova (prvobitni akcionari privatizacionih investicionih fondova ili lica koja su akcije zatvorenih investicionih fondova stekla trgovanjem na berzi) postali su vlasnici udjela u otvorenim investicionim fondovima i tako stekli pravo koje nisu imali kao akcionari zatvorenih investicionih fondova, a to je pravo da od društva za upravljanje, u bilo koje vrijeme, zahtijevaju isplatu udjela (čl. 92. stav 2. tačka a) i 159. stav 1. Zakona o investicionim fondovima). Izuzetno od toga, društva za upravljanje koja upravljaju otvorenim investicionim fondovima nastalim u postupku obaveznog preoblikovanja u skladu sa članom 243d. Zakona o investicionim fondovima, moraju vlasnicima udjela omogućiti da, ukoliko žele da budu isplaćeni u prvoj i drugoj godini nakon preoblikovanja, zahtjev za otkup udjela mogu da podnesu najmanje jednom godišnje (stav 17. tog člana), a u isto vrijeme se primaju i zahtjevi zainteresovanih investitora za prodaju udjela. Po proteku roka od dvije godine nakon obaveznog preoblikovanja, društva za upravljanje su dužna da zahtjeve za prodaju i otkup udjela otvorenih investicionih fondova primaju „u bilo koje vrijeme“ tj. svakodnevno.

Pored navedenog, društva za upravljanje su u skladu sa članom 234d. st. 14. i 15. Zakona o investicionim fondovima dužna da udjele otvorenih investicionih fondova nastalih preoblikovanjem uvrste na berzu ili drugo uređeno javno tržište i to u periodu od najmanje dvije godine.

Dakle, postojeći otvoreni investicioni fondovi u Republici Srpskoj nisu nastali početnom prodajom udjela od strane društva za upravljanje u skladu sa članom 155. Zakona o investicionim fondovima, kada su društva za upravljanje u obavezi da u potpunosti primjenjuju mjere za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti kao i prilikom prodaje novih udjela koje društvo za upravljanje emituje nakon osnivanja otvorenog investicionog fonda.

S obzirom na to da su nastali u procesu masovne vaučerske privatizacije u Republici Srpskoj, postojeći otvoreni investicioni fondovi imaju veliki broj vlasnika udjela (svaki ima više desetina hiljada vlasnika udjela), koji su to postali bez direktnog kontakta s fondom, odnosno društvom za upravljanje. Prilikom prijema zahtjeva za otkup udjela, društva za upravljanje su se našla u situaciji da moraju da primjenjuju mjere iz Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti na postojeće poslovne odnose s vlasnicima udjela tj. klijentima, koji su nastali bez direktnog kontakta s klijentima i da društva za upravljanje imaju prvi kontakt s klijentom tek u postupku otkupa udjela postojećih otvorenih investicionih fondova (tj. u momentu kad poslovni odnos prestaje i kad društva za upravljanje vrše isplatu vlasnika udjela, a ne kad primaju uplatu za kupljene udjele). Treba imati u vidu, takođe, da društvo za upravljanje ne može, kao kod uspostavljanja poslovnog odnosa, da odbije isplatu udjela ako su za to ispunjeni propisani uslovi i dostavljena potrebna dokumentacija.

Investicioni fond kao obveznik u smislu Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, odnosno društvo za upravljanje tim fondom, ima obavezu da preduzme mjere identifikacije i praćenja klijenta prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa u skladu sa odredbom člana 6. stav 1. tačka a) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, a prema stavu 2. istog člana obveznik je dužan da stalno preduzima mjere identifikacije i praćenja za sve postojeće klijente. Međutim, postupak u kojem vlasnici udjela žele da budu isplaćeni ne može se posmatrati kao uspostavljanje poslovnog odnosa, već prvi i u većini slučajeva jedini kontakt društva za upravljanje sa vlasnicima udjela, ako žele da društvo za upravljanje otkupi sve njihove udjele, kada prestaje i poslovni odnos. Pored toga, s obzirom na brojnost vlasnika udjela i nemogućnost uspostavljanja kontakta s njima prije podnošenja zahtjeva za otkup udjela, društvo za upravljanje nije u mogućnosti da stalno preduzima mjere identifikacije i praćenja za sve postojeće klijente (član 6. stav 2. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti).

Vlasnici udjela su do sada svojom imovinom raspolagali na berzi preko berzanskih posrednika koji su ovlašćeni učesnici (licencirana i nadzirana lica – Komisija im daje dozvolu za poslovanje i vrši nadzor nad njihovim radom) i koji su, takođe, obveznici primjene mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Berzanski posrednik je i po propisima o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i po propisima o tržištu hartija od vrijednosti, dužan da provede postupak identifikacije klijenta. Pored toga, berzanski posrednik prema članu 17. stav 1. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, spada u krug lica koja taj zakon određuje kao treća lica kojima obveznik može da povjeri, između ostalog, utvrđivanje i provjeru identiteta klijenta i utvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika klijenta. U tom smislu, Komisija smatra da ne postoje smetnje da berzanski posrednici budu punomoćnici svojih klijenata prilikom podnošenja zahtjeva za otkup udjela otvorenog investicionog fonda, u skladu s ugovorom koji imaju s klijentom i njegovim nalogom, kao i da dokumentaciju o klijentu, koju uz zahtjev za otkup dostavlja društvu za upravljanje, ovjere svojim pečatom. S druge strane, kada je riječ o ovlašćenju berzanskog posrednika da novčana sredstva ostvarena prodajom hartija od vrijednosti primi na svoj račun u banci, na kojem drži sredstva klijenata (poseban račun iz člana 124. stav 1. Zakona o tržištu hartija od vrijednosti), Komisija smatra da to ovlašćenje nije primjenjivo u postupku otkupa udjela, jer je dato iz razloga što berzanski posrednik u trgovanju na berzi učestvuje u svoje ime, a poravnanje novčanih obaveza nastalih po osnovu tih trgovanja se vrši na neto principu (prebijanje novčanih obaveza iz kupovnih i prodajnih transakcija koje je na dan trgovanja zaključio berzanski posrednik), a berzanski posrednik je prema stavu 3. istog člana dužan da sredstva s tog posebnog računa doznači isključivo u korist računa klijenta. Izuzetak po ovom pitanju mogu da budu samo kastodi računi, jer se radi o nominovanom vlasništvu i računi upravljanja portfeljom jer oni po svojoj prirodi sadrže ovlašćenje za prijem isplate po bilo kom osnovu (prodaja, dividenda, kamata), pa i po osnovu otkupa udjela otvorenog investicionog fonda.

Imajući u vidu sve navedeno, Komisija stoji na stanovištu da neke mjere za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u postupku otkupa udjela postojećih otvorenih investicionih fondova praktično nije moguće provesti ili je to nesvršishodno (npr. procjena rizika, praćenje klijenata, svrha i namjena transakcije), odnosno da bi te mjere trebalo primjenjivati shodno i smisleno, imajući u vidu i odredbe propisa o hartijama od vrijednosti, vodeći računa da se ne pogoršava položaj investitora i da im se ne otežava ostvarivanje njihovog zakonskog prava da od društva za upravljanje zahtijevaju otkup udjela, da to svoje pravo mogu da ostvare na jednostavan i brz način i bez dodatnih

troškova, naročito kad su u pitanju tzv vaučeristi, koji su ovu imovinu stekli u procesu privatizacije i koji su do sada tom imovinom mogli da raspolazu na berzi po pojednostavljenoj proceduri u skladu sa članom 54. Pravilnika o poslovanju berzanskih posrednika (Službeni glasnik Republike Srpske, broj.67/12, 5/13 i 32/16). Ovo će biti naročito važno kad otvoreni investicioni fondovi budu dnevno primali zahtjeve za otkup, jer bi investitorima trebalo omogućiti da svoju investicionu odluku mogu brzo da realizuju. Naravno, ostaje obaveza društava za upravljanje da u skladu sa članom 6. stav 1. t. c) i d) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, od podnosioca zahtjeva za otkup zatraže dodatne podatke i dokumentaciju, ukoliko u određenom slučaju postoji osnovana sumnja na pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti.

Predsjednica
Komisije za hartije od vrijednosti
Republike Srpske

Mira Potkonjak

Dostaviti:

1. na internet stranicu Komisije
2. a/a